

HYVIL

Hengityshalvauspotilaat ja vammaispalvelulaki

18.3.2025

Sami Uotinen

Johtava juristi

Hengityslaitteen varassa elävien henkilöiden palvelut

- Hengityshalvauspotilas on henkilö, jonka erikoissairaanhoidon alainen ylilääkäri tai asiantuntijaryhmä on määritellyt hengityshalvauspotilaaksi jatkuvan ja pitkäaikaisen hengityskonetarpeen vuoksi ennen uuden vammaispalvelulain voimaantuloa 1.1.2025.
- Uudessa vammaispalvelulaissa käytetään termiä hengityslaitteen varassa elävä henkilö. Hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka elämän ylläpitäminen edellyttää henkitorviavanteen kautta toteutettavaa tai muuta pysyvää taikka pitkäaikaista ympärivuorokautisesti laitteen avulla toteutettavaa hengitystukihoitoa.
- Hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä on oikeus saada taloudellista tukea ylläpitokustannuksiinsa silloin, kun hän ei ole terveydenhuollon laitoshoidossa
- Palveluiden järjestämisvastuu siirtyy terveydenhuollolta sosiaalihuollolle. Terveydenhuollon järjestämistä hoitoringeistä luovutaan ja palveluista vastaa hyvinvointialueen sosiaalitoimi kuten muidenkin vammaisten henkilöiden palveluista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon työnjako

- Hengityslaitteen varassa elävän henkilön terveydenhoito on edelleen terveydenhuollon vastuulla. Hengitystukihoitoon tarve todetaan terveydenhuollossa. Hengitystukihoitoon välittömästi liittyvien tarpeiden lisäksi terveydenhuollossa arvioidaan myös muu asiakkaan lääketieteellinen tarve, kuten apuvälineet ja kuntoutus. Tarvittaessa terveydenhuolto osallistuu myös hengityslaitteen varassa elävän henkilön palveluja toteuttavien henkilöiden (esim. avustajat) perehdytykseen.
- Hengityslaittehoitoon perehtyneen erikoislääkärin tulee tehdä uusien henkilöiden osalta lääketieteellinen arvio ja antaa lausunto siitä, onko kyseessä vammaispalvelulaissa tarkoitettu hengityslaitteen varassa elävä henkilö. Aiempien hengityshalvauspotilaiden osalta tätä lausuntoa ei tarvita. Aiemmat hengityshalvauspotilaat tulevat kuulumaan tähän joukkoon viimeistään siirtymäajan jälkeen tai jo sen aikana omasta toiveestaan.
- Sosiaalihuollon viranhaltija tekee muutoksenhakukelpoisen päätöksen hengityslaitteen varassa elävän henkilön taloudellisesta tuesta, vammaispalveluista sekä muista tarvittavista sosiaalipalveluista.

Siirtymäaikasäännös hengityslaitteen varassa elävien henkilöiden kohdalla

- Aikaisemmin hengityslaitteen varassa elävän henkilön (entisen lain mukaan hengityshalvauspotilaan) hoito on tullut järjestää sairaalassa tai sairaalan kirjoista poistamatta kotihoidossa. Hoito jatkuu ennallaan kolmen vuoden siirtymäajan, ellei hengityslaitteen varassa elävä henkilö itse halua siirtyä uuden lain piiriin.
- Kun hengityshalvauspotilaan hoito järjestetään siirtymäaikana entiseen tapaan, hoito ja ylläpito sekä hoitoon liittyvät kuljetukset ovat maksuttomia, ja ylläpitokorvausta on maksettava samoin perustein kuin ennen 1.1.2025. Tältä ajalta ei ole oikeutta saada vammaispalvelulain 33 §:ssä tarkoitettua taloudellista tukea hengityslaitteen varassa elävälle henkilölle.

HE 191/2022

- *"Vastuu muiden kuin sairaalassa olevien henkilöiden palveluista siirtyisi terveydenhuollon vastuulta sosiaalihuollon järjestämisvastuulle" (HE s. 113).*
- *Hengityshalvauspotilaille "keskeisiä kotona asumista mahdollistavia palveluita olisivat asumisen tuki ja henkilökohtainen apu. Jos elämää ylläpitävän hengityslaitteen käyttäjän henkilökohtaiseen apuun sisältyisi hoitotoimenpiteitä, niissä tarvittava osaaminen olisi varmistettava terveydenhuollon vammaiselle henkilölle ja tarvittaessa avustajalle järjestämällä ohjauksella".*
- *"Avustamisen edellyttämä erityisosaaminen olisi otettava huomioon palkan määräytymisessä. Näin olisi muun muassa tilanteissa, joissa nykyisten hengityshalvauspotilaiden henkilökohtainen apu järjestettäisiin työnantajamallilla"*
- *"Vammaispalveluiden piiriin siirtyminen mahdollistaa myös osalle asiakkaista sen, että hoitorinki voidaan muodostaa osittain henkilökohtaisista avustajista. Aiemmin terveydenhuollon ammattilaisten muodostama hoitorinki (esimerkiksi 1 sairaanhoitaja ja 4 lähihoitajaa) voi siten vaihtua osin terveydenhuollon ammattihenkilöstä ja osin henkilökohtaisen avustajien (esimerkiksi 1 lähihoitaja ja 4 henkilökohtaista avustajaa) muodostamaan rinkiin"*

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 52/2022

"Pykälän 1 momentin mukaan hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä tarkoitetaan lähtökohtaisesti henkilöä, jonka hengitystiet on turvattu henkitorviavanteella ja sen kautta viedyllä putkella. Joissain tilanteissa hengitystukihoito voidaan kuitenkin toteuttaa myös muulla tavalla, mutta hoidon tarpeen tulee silloin olla yhtä välttämätöntä kuin tilanteissa, joissa hoito toteutetaan henkitorviavanteen kautta. Molemmissa tilanteissa kyseessä tulee aina olla elämää ylläpitävä hoito, jota ilman henkilö on vaarassa kuolla. Kyseessä ei siten voi olla vain sairauden tai oireiden hoito. Ympäri vuorokautinen hoidon tarve tarkoittaa tilanteita, joissa henkilö on täysin riippuvainen hengityslaitteesta, vaikka hän ei menehdy ollessaan hyvin lyhyen ajan ilman hengityskonetta".

33 § Taloudellinen tuki hengityslaitteen varassa eläville henkilöille

Hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka elämän ylläpitäminen edellyttää **henkitorviavanteen kautta toteutettavaa tai muuta pysyvää taikka pitkäaikaista ympärivuorokautisesti laitteen avulla toteutettavaa hengitystukihoitoa.**

Hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä on oikeus saada taloudellista tukea ylläpitokustannuksiinsa **silloin, kun hän ei ole terveydenhuollon laitoshoidossa.** Taloudellisena tukena myönnetään **1 400 euroa kuukaudessa.**

Jos henkilöllä on oikeus saada yleisestä asumistuesta annetussa laissa (938/2014) tai eläkkeensaajan asumistuesta annetussa laissa (571/2007) tarkoitettua **asumistukea** taikka opintotukilaissa (65/1994) tarkoitettua **asumislisää, hänen on haettava ensisijaisesti niitä** 2 momentissa tarkoitettuun taloudelliseen tukeen nähden. Tällöin henkilölle myönnettävästä taloudellisesta tuesta vähennetään henkilön saama asumistuki tai -lisä. Jos henkilö kuuluu useamman henkilön ruokakuntaan, joka saa yleistä asumistukea, vähennetään henkilölle myönnettävästä taloudellisesta tuesta osuus, joka lasketaan jakamalla ruokakunnalle maksettava yleinen asumistuki ruokakunnan jäsenten määrällä. **Lisäksi henkilölle maksettavasta taloudellisesta tuesta voidaan vähentää 50 euroa kultakin vuorokaudelta, jolloin henkilö on ollut lyhytaikaisessa terveydenhuollon laitoshoidossa, jos henkilölle on maksettu taloudellista tukea myös tältä ajalta.**

Asiakasmaksulaki

Maksuttomat palvelut 4 § ja 5 §

- **Sosiaalipalveluista ovat maksuttomia:**
- Mm. henkilökohtaiseen apuun sekä asumiseen tukeen sisältyvä apu ja tuki
 - Asumisen tuesta ja henkilökohtaisesta avusta voidaan kuitenkin periä maksu, jos henkilö saa niihin korvausta muun lain kuin vammaispalvelulain nojalla;
- **Terveydenhuollon palveluista ovat maksuttomia:**
- 3) vammaispalvelulain 33 §:n 1 momentissa tarkoitettulle hengityslaitteen varassa elävälle henkilölle annettava hoito, ylläpito terveydenhuollon laitoshoidon aikana sekä hoitoon liittyvät kuljetukset;

Tuloverolaki

92 §, verovapaat sosiaalietuudet

Veronalaista tuloa eivät ole:

17) vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa [\(380/87\)](#) tarkoitetut edut;

Asiakasmaksulain siirtymäsäännökset

- Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella vammaiselle henkilölle määrätty asiakasmaksu ja palvelun maksuttomuus ovat voimassa maksua tai palvelua koskevaan päätökseen merkityn voimassaoloajan tai kunnes vammaisen henkilön päätökset saatetaan vammaispalvelulain tai kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaisiksi, kuitenkin enintään kolme vuotta tämän lain voimaan tulosta. Asiakasmaksut peritään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti palveluita koskevien päätösten voimassaoloajan.
- Hengityshalvauspotilaan hoito tulee järjestää tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella **kolme vuotta** tämän lain voimaan tulosta, **kuitenkin enintään siihen asti, kun hengityshalvauspotilaan palvelut päätetään henkilön omasta pyynnöstä järjestää aiemmin muulla tavalla**. Kun hengityshalvauspotilaan hoito järjestetään tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella, hoito ja ylläpito sekä hoitoon liittyvät kuljetukset ovat maksuttomia, ja ylläpitokorvausta on maksettava samoin perustein kuin tämän lain voimaan tullessa. Tältä ajalta ei ole oikeutta saada vammaispalvelulain 33 §:ssä tarkoitettua taloudellista tukea.

HYVI
NVOINTI
ALU EYH
TI ÖV
ÄL **HYVIL** FÄ
RDS OMR
ÅDESBOL
AGET